

Хмельницький інститут соціальних технологій
ВНЗ „Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна”

Головне територіальне управління юстиції у Хмельницькій області

Державна установа „Територіальне медичне об'єднання
Міністерства внутрішніх справ України по Хмельницькій області”

Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного

ПІДТРИМКА ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ УЧАСНИКІВ АТО В УКРАЇНІ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Тези доповідей
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(27 жовтня 2016 року)

Хмельницький – 2016

ББК 51.1(4Укр)
ПЗ2

Редакційна колегія: Чайковський М. Є., д. пед. н., професор; Шинкарук О. М., д. т. н., академік Академії наук прикладної радіоелектроніки, професор; Романишин А. М., к. пед. н., доцент; Островська Н. О., к. пед. н.

Підтримка та реабілітація учасників АТО в Україні: досвід та перспективи : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Хмельницький, 2016. – 116 с.

Збірник тез підготовлено за доповідями учасників науково-практичної конференції “Підтримка та реабілітація учасників АТО в Україні: досвід та перспективи” (27 жовтня 2016 року).

У матеріалах збірника висвітлено проблеми та перспективні напрями щодо підтримки та реабілітації учасників АТО; визначено основні проблеми, яких вони зазнають після повернення із зони антитерористичної операції, та перспективи розвитку системи їхньої соціальної, психологічної, медичної та правової підтримки.

ББК 51.1(4Укр)
© Хмельницький інститут соціальних технологій
ВНЗ “Відкритий міжнародний університет розвитку людини “Україна”

психологів [1]. Доречною й актуальною в умовах сьогодення вбачається розробка Державної цільової програми соціальної адаптації, яка передбачатиме розробку теоретичних і правових основ її функціонування, а також комплексу організаційних заходів. Окрім того, актуальними є наступні інструменти: запровадження комплексу психологічних заходів з метою прискорення соціальної адаптації демобілізованих воїнів, набуття та розширення арсеналу професійних та соціальних знань, умінь та навичок за допомогою впровадження в систему соціальної адаптації спеціалізованих експрес-курсів, з врахуванням індивідуальних та професійних особливостей процесу комплектування груп і працевлаштування військовослужбовців та курсантів. Соціально-психологічні аспекти життєдіяльності військ, психологічний комфорт людини під час служби і після неї мають віднайти своє відображення в програмах розвитку формувань сектору безпеки і оборони та соціальної сфери країни в цілому і стати обов'язковим елементом службової кар'єри військового [2].

Необхідно зазначити, що тільки спільні дії держави та громадянського суспільства спроможні вирішити проблему успішної соціальної адаптації воїнів АТО до мирного життя після війни. Сприяння адаптації бійців до мирного життя має супроводжуватися комплексом заходів, які повинні включати соціальну, економічну та профорієнтаційну складову. Поєднання всіх цих аспектів допомагатиме успішній соціальній інтеграції українських бійців.

Список використаних джерел:

1. Соціально-психологічна адаптація ветеранів АТО : проблеми й шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gurt.org.ua/articles/32262/>.
2. Сасько О. Відверто та об'єктивно щодо адаптації військовослужбовців звільнених в запас [Електронний ресурс] / Олександр Сасько. – Режим доступу : <http://defence-ua.com/index.php/statti/1093-vidverto-ta-obyektyvno-shchodo-adaptatsiyi-viyskovo-sluzhbovtsiv-zvilnenykh-v-zapas>.

МЕТОДИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ-УЧАСНИКІВ АТО

Степаненко В. І.

*к. п. н., ст. викладач кафедри соціальної роботи
Інституту історії, міжнародних відносин і соціально-політичних наук
ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”*

Україна переживає складну соціально-політичну ситуацію. Участь у бойових діях впливає на свідомість людини, піддаючи її серйозним якісним змінам. Згідно отриманих польових даних у липні – жовтні 2014 року ПТСР (посттравматичний стресовий розлад) був виявлений у 45–60% військовослужбовців, які

безпосередньо приймали участь у бойових діях (Луганський, Донецький аеропорти та ін.) [1, с. 84]. Середні показники частоти ПТСР в умовах військового часу (15-30 %) не співпадають із загальними даними про поширеність ПТСР після важкого стресу у мирний час (0,5-1,2%) [2, с. 14].

Отже, навіть якщо військовослужбовці не отримали поранень у подібних озброєних конфліктах, вони є носіями так званого ПТСР – важкого психічного стану, різновиду тривожного розладу, який виникає у результаті одиначної або повторюваних психотравмуючих ситуацій [3; 4].

Проблема соціально-психологічної підтримки та реабілітації військовослужбовців з ПТСР розглядається у працях А. Горбань, І. Корольової, В. Корольчук, О. Наконечної, І. Пінчук, В. Пономаренко, В. Попова та ін. Це серйозна соціальна проблема і її вирішення може бути лише комплексним.

Соціально-психологічна підтримка військовослужбовців-учасників АТО полягає, у першу чергу, в реадaptaції, яка включає у себе наступні елементи: 1) „психологічний карантин” (перебування військовослужбовців деякий час в середовищі товаришів по службі з поступовим допуском в нього цивільних осіб); 2) створення реадaptaуючого соціального середовища в країні, місцях постійної дислокації, в сім'ях учасників бойових дій; 3) проведення психореабілітаційних заходів з військовослужбовцями, що зазнали психотравматизації; 4) психологічний моніторинг станів воїнів, які повернулися з району бойових дій [5].

До фундаментальних принципів організації роботи з учасниками бойових дій, що мають ПТСР відносять: принцип нормалізації; принцип партнерства і підвищення гідності особистості; індивідуальний підхід [6].

У сучасній соціально-психологічній практиці основний упор роблять на тому, що нормальний індивід зіткнувся з ненормальним випадком. Так, щоб нейтралізувати наслідки травми, необхідно головним чином робити ставку на мобілізацію механізмів подолання клієнта. Це в корені відрізняється від застарілого переконання в тому, що ПТСР є продуктом особової неспроможності та патологічних, невротичних механізмів. Крім того, дуже важливий міждисциплінарний підхід у роботі з військовослужбовцями-учасниками АТО.

Соціально-психологічна підтримка та реабілітація передбачає використання методів корекції ПТСР, які можна поділити на чотири категорії.

1. Освіта. Ця категорія включає обговорення книг і статей, знайомство з основними концепціями фізіології та психології. Освітній процес дозволяє встановити двосторонній обмін. Клієнти можуть шукати власні ресурси для відновлення. Наприклад, одне лише просте знайомство з клінічною симптоматикою ПТСР допомагає клієнтові усвідомити те, що його переживання й труднощі, „нормальні” в ситуації, що склалася, і це дає йому можливість сподіватися, що фахівець може зрозуміти його страждання і забезпечити необхідну підтримку.

2. Цілісне ставлення до здоров'я. Фахівці в області формування здорового способу життя справедливо відзначають, що фізична активність, правильне харчування, духовність і розвинене відчуття гумору вносять великий вклад в одужання.

3. Соціальна інтеграція. Сюди можна віднести родинну і групову терапію, розвиток мережі самопомоги, створення громадських організацій і участь в їх діяльності, оцінка соціальних навичок і їх тренування, зменшення ірраціональних страхів, здатність йти на ризик при формуванні нових стосунків.

4. Терапія. Робота з реакцією втрати, фобічними реакціями, бесіди про травматичне переживання, рольові ігри, гештальт-терапія та ін. [2, с. 46–47].

Отже, соціально-психологічна підтримка передбачає допомогу міждисциплінарної команди спеціалістів військовослужбовцям-учасникам АТО і членам їх сімей у відновленні й затвердженні своїх зв'язків з природним, соціальним і культурним просторами життя, реструктурування у свідомості реальності зовнішнього світу, співвіднесення їх з реальностями світу внутрішнього. Включає у себе: діагностику ПТСР; індивідуальне та сімейне консультування; корекцію з метою забезпечення повноцінного розвитку та функціонування особи; навчання методам саморегуляції (релаксація; аутотренінг тощо); соціально-психологічні тренінги, спрямовані на підвищення адаптивності і особистісний розвиток клієнта.

Список використаних джерел:

1. Ковальова І. Б. Досвід психокорекційної та реабілітаційної роботи з учасниками АТО на базі Менського санаторію „Остреч” / І. Б. Ковальова, В. І. Мозговий // Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Психологія. – Вип. 5. – 2016. – С. 83–92.

2. Профілактика посттравматичних стресових розладів: психологічні аспекти : [методичний посібник] / упор. : Д. Д. Романовська, О. В. Ілащук. – Чернівці : Технодрук, 2014. – 133 с.

3. Кудрик Л. Соціально-психологічна допомога учасникам бойових дій у подоланні посттравматичного стресового розладу / Л. Кудрик, Ю. Сурмяк // Соціальна педагогіка і соціальна робота. – 2015. – №3. – С. 123–134.

4. Соціально-педагогічна та соціальна робота з різними категоріями клієнтів : [навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Н. П. Краснова, Л. П. Харченко, В. М. Пігіда, Я. І. Юрків; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ: Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2010. – 408 с.

5. Методичні рекомендації щодо проведення психологічної підготовки особового складу Збройних Сил України / Генеральний штаб Збройних сил України. Головне управління по роботі з особовим складом Збройних Сил України. – Київ – 2012. – 214 с.

6. Поломар О. Д. Психотерапія станів посттравматичного стресу військовослужбовців миротворчого контингенту / О. Д. Поломар // Проблеми екстремальної та кризової психології. – Вип. 3. – Ч. 2. – 2007. – С. 164–171.

**ПІДТРИМКА ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ
УЧАСНИКІВ АТО В УКРАЇНІ:
ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**Тези доповідей
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(27 жовтня 2016 року)**

Підписано до друку 25.10.2016 р. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк ризографічний.
Умовн. др. арк. 7,2. Тираж 50 прим. Зам. № 1

Хмельницький інститут соціальних технологій
ВНЗ “Відкритий міжнародний університет розвитку людини “Україна”
Вул. Толбухіна, 2а, м. Хмельницький, 29009
E-mail: hist.km.nauka@gmail.com